

INFLATIONSUTVECKLINGEN UNDER DEN SENASTE TIDEN

Under det senaste året har den årliga förändringstakten i konsumentpriserna ökat markant och i april uppgick inflationen mätt med KPI och UND1X till 2,8 resp. 2,9 procent. Tendenser till stigande inflation syns inte bara i Sverige, utan en liknade utveckling noteras också internationellt. Uppgången den senaste tiden är dock kraftigare i Sverige än i många andra länder.

Diagram 1 i kapitel 1 ger en vägledning till hur analysen kan struktureras. Prisutvecklingen är här uppdelad i två grupper.

1. Den första gruppen innehåller 22 procent av hushållens konsumtionskorg, varav räntekostnader för egna hem svarar för ca 6 procentenheter. Prisutvecklingen under den senaste tiden på de varor och tjänster som ingår i denna grupp har i de flesta fall varit särskilt stark. Till detta finns det olika förklaringar.

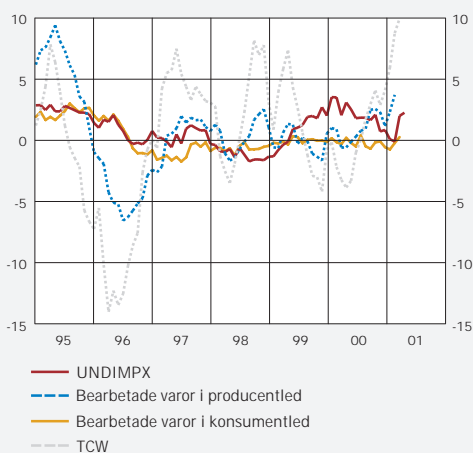
För det första påverkas utvecklingen av att vissa *tidigare reglerade marknader* har öppnats upp för konkurrens. Detta medförde exempelvis att priserna på el och tele föll kraftigt, vilket dämpade den samlade prisutvecklingen påtagligt 2000. En betydande del av denna prisnivåjustering är sannolikt av engångskaraktär och det är rimligt att anta att priserna efter avregleringarna åter sakta börjar stiga. Andra länder har inte genomfört motsvarande avregleringar, vilket till stor del förklarar varför den svenska inflationen, som tidigare var lägre, nu är mer i linje med den i omvärlden.

För det andra påverkas prisutvecklingen av *den första penningpolitiken*. Hushållens räntekostnader har fallit och tidvis, vilket diskuterats vid ett flertal tillfällen, kraftigt hållit tillbaka konsumentprisutvecklingen. En orsak till de lägre räntekostnaderna är Riksbankens tidigare räntesänkningar vars prisdämpande effekter nu klingat av.

Slutligen förklaras prisutvecklingen, i synnerhet under de senaste månaderna, av *utbudschocker*. Exempelvis har köttpriserna påverkats av mul- och klövsjukan och av galna kosjukan, elpriserna har ökat kraftigt till följd av att vintern var ovanligt snöfattig och bensinpriserna har stigit kraftigt bl.a. till följd av produktionsproblem i raffinaderierna. Effekterna av dessa utbudsstörningar bedöms inte bli bestående.

2. Den andra gruppen i diagram 1 visar prisutvecklingen för övriga varor och tjänster. Sedan början av 1999 syns för denna grupp en mer allmän, försiktig trendmässig, uppgång i inflationen. Det finns främst tre tänkbara förklaringar till denna utveckling. För det

Diagram R1. Importpriser i producent- och konsumentled.
Årlig procentuell förändring

Källor: SCB och Riksbanken.

första har kronan varit svag under den aktuella perioden. För det andra kan prisuppgången på insatsvaror exempelvis el, olja och bensin ha påverkat även andra priser. Slutligen har resursutnyttjandet stigit påtagligt under senare år.

I diagram R1 illustreras hur priserna på importerade bearbetade varor i olika led har utvecklats. Importpriserna i producentledet samvarierar förhållandevis tydligt med *växelkursen*. Samtidigt har priserna på importerade varor exkl. olja och bensin i konsumentledet varit i stort sett oförändrade under de senaste åren. Det tyder på att den svaga kronan inte fått något större genomslag i form av högre importpriser på bearbetade konsumtionsvaror.

Snabbt stigande priser på *el- och petroleumprodukter* förefaller däremot ha fått ett märkbart genomslag i stigande priser på transporter.

Den återstående förklaringen – det stigande *resursutnyttjandet* – stöds av det faktum att prisuppgången är bred och omfattar många olika varu- och tjänstesektorer. Under senare år har resursutnyttjandet stigit förhållandevis snabbt och en rad indikatorer visar att det nu är högt (se vidare kapitel 2). Detta har på senare tid också kommit till uttryck i bl.a. stigande lönekostnader per producerad enhet och stigande vinster, främst inom sektorer med svag konkurrens. Exempelvis märks betydande prisökningar inom vissa personalintensiva verksamheter som reparationstjänster och bilbesiktning.